

## บทที่ 5

### สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

#### สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในตำบลสามพระยา พื้นที่โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิต และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในตำบลสามพระยาพื้นที่โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และเสนอผลการศึกษาด้วยการพรรณนาประกอบตาราง ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในครั้งนี้ จำนวน 300 ราย ได้รับแบบสอบถามตอบกลับมา จำนวน 294 ราย ของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาได้นำมาตรวจสอบความถูกต้อง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ทางสถิติ เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS) ในการคำนวณสถิติที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่านัยสำคัญทางสถิติ F-test ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pear Correlation Coefficient) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

#### 1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี นับถือศาสนาพุทธ มีการศึกษาระดับประถมศึกษา สถานภาพสมรสแล้ว สถานภาพในครอบครัว เป็นหัวหน้าครอบครัว จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน อาชีพหลัก มีอาชีพรับจ้างทั่วไป รองลงมาอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ เป็นพ่อบ้าน/แม่บ้าน ว่างงาน พนักงานบริษัทเอกชน และนักเรียน/นักศึกษา ส่วนอาชีพรอง ไม่ได้มีอาชีพรอง มีรายได้ 40,001-60,000 บาท/ปี ระยะเวลาที่อาศัยในหมู่บ้าน มานาน 41 ปีขึ้นไป การถือครองในที่อยู่อาศัย พบว่า เป็นของตนเอง

(ที่อยู่ของบิดามารดา ไม่ได้แบ่งแยกกัน) ส่วนการถือครองในที่ทำกิน ส่วนใหญ่เป็นของตนเอง (ที่ทำกินที่ดินของบิดามารดา ของคู่สมรส และที่ศูนย์ศึกษาจัดให้)

สำหรับจำนวนที่ดินของตนเองที่ถือครองทำกิน ส่วนมากมีไม่เกิน 5 ไร่ และสำหรับจำนวนที่ดินที่เช่าทำกิน พบว่า ส่วนมากเช่าไม่เกิน 5 ไร่ ตำแหน่งในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งใดๆ ในชุมชน

## 2. ปัจจัยด้านสังคม

สรุปผลในภาพรวมปัจจัยด้านสังคม พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง โดยการเป็นสมาชิกกลุ่มและการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม อยู่ในระดับปานกลาง และการเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ อยู่ในระดับปานกลาง

### การเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ

ผลการศึกษาด้านกิจกรรม 1) การฝึกอบรมเรื่องเกษตรกรทฤษฎีใหม่ 2) การฝึกอบรมเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง 3) การฝึกอาชีพ 4) การทำเกษตรผสมผสานและป้อนหมัก พบว่ากลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการศึกษพบว่าส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมเรื่องเกษตรกรทฤษฎีใหม่ รองลงมาในกิจกรรมการฝึกอบรมเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และกิจกรรมการฝึกอาชีพ

### การมีส่วนร่วมกิจกรรมของกลุ่ม

ผลการศึกษาด้านกิจกรรม เรื่อง 1) การมีส่วนร่วมในการประกอบศาสนกิจของชุมชน 2) การมีส่วนร่วมเสียสละแรงกายในการบำเพ็ญประโยชน์แก่ชุมชน 3) การมีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้ในชุมชน 4) การมีส่วนร่วมกับชุมชนในการรวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมกิจกรรมของกลุ่มโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการประกอบศาสนกิจของชุมชน รองลงมาการเสียสละแรงกายในการบำเพ็ญประโยชน์แก่ชุมชน และการมีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้ในชุมชน

## 3. ปัจจัยด้านความรู้และคุณธรรม

ผลการศึกษาปัจจัยด้านความรู้และคุณธรรม จากกิจกรรม 2 ประเด็น คือ การใช้ความรู้ และการถ่ายทอดความรู้ และการเสียสละเพื่อส่วนรวม พบว่ากลุ่มตัวอย่างโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง

กิจกรรมการใช้ความรู้และการถ่ายทอดความรู้ 1) เรื่องสมาชิกในครัวเรือนมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดหรือมีกิจกรรมเรียนรู้ด้วยกัน นำไปสู่ความเข้าใจในการดำรงชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) การร่วมถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกของครอบครัวตลอดจนบุคคลทั่วไป 3) ครัวเรือนร่วมการเรียนรู้และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต 4) มีความใฝ่รู้และนำความรู้มาปฏิบัติงานจนเกิดประโยชน์ 5) การร่วมเผยแพร่ความรู้ให้กับผู้อื่น ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างโดยรวม มีการปฏิบัติกิจกรรมการใช้ความรู้และการถ่ายทอดความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง

กิจกรรมการเสียสละเพื่อส่วนรวม 1) ในเรื่องการเข้าร่วมประชุมตามที่มีการร้องขอ 2) การใช้ชีวิตด้วยความอดทนไม่ทอดทิ้ง 3) การร่วมบริจาคแรงกายช่วยส่วนรวมเสมอ 4) การร่วมบริจาคทรัพย์หรือสิ่งของช่วยส่วนรวมเสมอ 5) การเข้าร่วมประชุมตามที่มีการร้องขอ 6) การร่วมเป็นอาสาสมัครประเภทต่างๆ ในหมู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างโดยรวมมีการปฏิบัติกิจกรรมการเสียสละเพื่อส่วนรวม อยู่ในระดับปานกลาง

#### 4. คุณภาพชีวิตตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านความพอประมาณ 1) ครัวเรือนร่วมมีการออม 2) ครัวเรือนร่วมมีการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย อย่างสม่ำเสมอ 3) ครัวเรือนร่วมวางแผนการใช้จ่าย 4) ครัวเรือนปลอดดอกเบี้ย เช่น ยาเสพติด การพนัน 5) ครัวเรือนร่วมจัดสรรค่าใช้จ่ายตามความเหมาะสม 6) ครัวเรือนมีรายรับสมดุลกับรายจ่าย 7) ครัวเรือนมีความสุข/พอใจกับชีวิตที่เป็นอยู่ ซึ่งเมื่อพิจารณาระดับการปฏิบัติคุณภาพชีวิตจากค่าเฉลี่ย พบว่ากลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในเรื่องครัวเรือนปลอดดอกเบี้ย เช่น ยาเสพติด การพนัน อยู่ในระดับสูง รองลงมาเรื่องครัวเรือนมีความสุข/พอใจกับชีวิตที่เป็นอยู่ อยู่ในระดับสูง และในเรื่องครัวเรือนร่วมจัดสรรค่าใช้จ่ายตามความเหมาะสม อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านความมีเหตุผล 1) การส่งเสริมให้สมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมคิดร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อวางแผนการดำเนินชีวิต 2) มีการนำทรัพยากรที่เหลือใช้มาสร้างมูลค่า 3) มีการใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจอย่างรอบคอบ 4) หลีกเลี่ยงการทะเลาะวิวาท 5) หลีกเลี่ยงการแสดงอารมณ์โกรธต่อสมาชิกในบ้าน ซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ผลการศึกษาพบว่าค่าสูงสุด ในเรื่องการหลีกเลี่ยงการทะเลาะวิวาท รองลงมาเรื่องหลีกเลี่ยง

การแสดงอารมณ์โกรธต่อสมาชิกในบ้าน อยู่ในระดับสูง และเรื่องมีการใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจอย่างรอบคอบ อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตนเอง 1) สมาชิกในครัวเรือนมีการรวมกลุ่มสมาชิก/กลุ่มอาชีพต่างๆ 2) สมาชิกในครัวเรือนมีสุขภาพกายและใจที่ดี 3) สมาชิกในครัวเรือนมีการปรึกษาหารือเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน 4) มีกิจกรรมเสริมสร้างความอบอุ่นในครัวเรือน 5) สมาชิกในครัวเรือนเป็นอาสาสมัครทำงาน ช่วยเหลือสังคมส่วนรวม 6) สมาชิกในครัวเรือนร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เช่นปลูกป่า/ต้นไม้/เก็บขยะ 7) ครัวเรือนมีอาชีพเสริมนอกเหนือจากอาชีพหลักที่ทำอยู่เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้และลดความเสี่ยง ซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในเรื่องสมาชิกในครัวเรือนมีสุขภาพกายและใจที่ดี รองลงมาเรื่องที่สมาชิกในครัวเรือนมีการปรึกษาหารือเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน และเรื่องการมีกิจกรรมเสริมสร้างความอบอุ่นในครัวเรือน ทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง

สรุปผลในภาพรวมคุณภาพชีวิตตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง พบว่ามีค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านความมีเหตุผล ค่าคะแนน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านการมีภูมิคุ้มกันในตนเอง และค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านความพอประมาณ ตามลำดับ ซึ่งค่าคะแนนจัดอยู่ในระดับปานกลาง

### ข้อเสนอแนะของการศึกษา

ผลการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในพื้นที่โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลสามพระยาอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ทำให้ทราบถึงระดับคุณภาพชีวิต และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในพื้นที่โครงการ อย่างไรก็ตามเพื่อให้ผลการศึกษาครั้งนี้ก่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติและการพัฒนาแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาความสัมพันธ์ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตตามสภาพความเหมาะสมของภูมิสังคมในด้านต่างๆ ดังนี้

### ข้อเสนอแนะต่อศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

1. ศูนย์ศึกษาฯ ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร โดยมีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง โดยให้ประชาชนในพื้นที่โครงการฯ เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม ในการเข้าร่วม

กิจกรรมการพัฒนาของศูนย์ศึกษาฯ โดยการเพิ่มแรงจูงใจให้แก่ผู้ที่มีความสนใจที่จะเข้าร่วม เช่น การนำผู้มีความรู้ มีประสบการณ์ในการน้อมนำแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน จนประสบความสำเร็จ มาเป็นวิทยากรบรรยายให้แก่ประชาชนในชุมชนได้รับฟัง เพื่อเป็นแบบอย่างนำไปใช้กับตนเอง

2. ศูนย์ศึกษาฯ ควรใช้วิธีการสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกศูนย์ฯ มาเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอาชีพที่เกี่ยวกับการทำรายได้ โดยการให้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและครบวงจรก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่นการทำปุ๋ยหมักจากซากพืชหรือมูลสัตว์ที่ได้จากผลผลิตการเกษตร ซึ่งเป็นการเพิ่มอาชีพและเพิ่มรายได้ ผลผลิตที่ได้จากการเกษตรยังช่วยลดรายจ่าย ตลอดจนมีการส่งเสริมในเรื่องการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อให้ทราบถึงสถานะการเงินและการวางแผนในการใช้จ่ายได้อย่างถูกต้องและประหยัด โดยจัดเป็นหน่วยเคลื่อนที่ไปสู่ชุมชนนั้นๆ

3. มีการรณรงค์การทำกิจกรรมพัฒนากลุ่มอาชีพในชุมชน โดยจัดประกวด แข่งขัน และมีการประกาศเกียรติคุณชมเชย หรือนำกลุ่มสมาชิก กลุ่มอาชีพไปศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนความรู้กับหมู่บ้านอื่นที่อยู่รอบศูนย์ศึกษาฯ ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

4. ควรเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ โดยให้มีการศึกษา วิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ และขยายผลการดำเนินงานผ่านเครือข่ายการถ่ายทอดเทคโนโลยีภายในชุมชน ตลอดจนมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในเชิงรุก โดยการถ่ายทอดผ่านเจ้าหน้าที่โครงการฯ ไปยังประชาชนต่อไป

5. ควรส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนให้การสนับสนุนการรวมกลุ่ม และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน/ประชาชนที่ตรงกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

6. ควรมีการนำเอาผู้ที่มีความรู้และมีประสบการณ์มาถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน เพื่อเป็นการชักจูงเยาวชนหรือประชาชนในชุมชนเข้ามาเป็นอาสาสมัครเพิ่มขึ้น และเป็นอีกทางหนึ่งที่จะเฝ้าระวัง ป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ในชุมชน

### ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

1. ควรมีการศึกษาแนวทางการส่งเสริมอาชีพเพิ่มเติม ในการดำเนินชีวิตของประชาชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง

2. ควรมีการศึกษความพึงพอใจหรือความต้องการของประชาชนในการถ่ายทอดความรู้ตามแนวพระราชดำริของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น